

LA RENAIXENSA

MINISTERIO
DE CULTURA

MINISTERIO
DE CULTURA

LA RENAIXENSA

REVISTA CATALANA
ILUSTRADA

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

Carrer de la Portaferrissa, 18, baixos.

BARCELONA.

Leone, Serra dib.

GOMEZ SC

MINISTERIO
DE CULTURA

TAULA

	<u>Pág.</u>		<u>Pág.</u>
AGUILÓ, MARIAN		BERTRAN Y BROS, PAU.	
L' arbre de la Patria.	26	A la Verge de Montserrat.	171
La sesta.	419	BOFARULL, ANTONI DE.	
AGUILÓ, TOMÁS.		La unitat de la llengua catalana en Catalunya, Mallorca y Valencia.	233
Sa puvila del Veguer.	255	Renuncia de Majoral dels felibres.	393
ANÓNIMS.		BROCÁ, GUILLEM MARÍA.	
Quatre paraulas al Sr. A. E. periodista de Madrid.	97	Dels bens de la dona en lo matrimoni á Catalunya y en particular á la comarca de Tarragona.	102
La Academia catalana.	273	CALVET, DAMAS.	
Bibliografia.	304	Esther.	85
Certámen de La Renaixensa.	353	Mallorca Cristiana, poema	284
Festas llatinas de Montpeller.	482	L' estreta de má.	381
AULESTIA, ANTONI.		Renuncia de Majoral dels felibres.	433
Lo moviment literari catalá en 1877.	18	COLLELL, JAUME.	
Bibliografia.	133	La cansó del miquelet.	377
BALAGUER Y MERINO, ANDREU.		CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA.	
Bibliografia.	132, 344	Cartell.	96
BALAGUER, VÍCTOR.		Llista de composicions.	228, 267, 306
Aymeric de Peguilá.	5, 70		
BARTRINA, JOAQUIM MARÍA.			
Pobreta.	128		

La Renaixensa

	Pág.		Pág.
COROLEU, JOSEPH.		MATHEU, FRANCESCH.	
Ninou.	1	Las festas llatinas á Montpeller.	119
DOMENECH, LLUIS.		A lloguer.	340
En busca de una arquitectura nacional.	149	Cansó del llatí.	465
FERRER, JOAN BATISTA.		MILÁ Y FONTANALS, MANEL.	
La novia.	467	Esperansa..	125
FORTESA, TOMÁS.		MISTRAL, FREDERICH.	
Plor d'esperansa.	165	Discurs pronunciat en las festas de Montpeller.	454
FRANQUESA, JOSEPH.		MONTSERRAT, JOAN.	
Caminada..	299	La vinya y sos enemichs.	241
GALLARD, ARTUR.		N..	
Plany.	261	Teatres.	479
GENIS Y AGUILAR, MARTÍ.		O. Y.	
De la batalla de Vich á la acció de Roda.	12, 77	Las Arts en la Exposició de Paris.	524
GUIMERÁ, ANGEL.		PAU, FRANCISCO MANEL.	
Jael.	169	Impresions de pare.	199
IXART, JOSEPH.		Remitit.	481
Bibliografía.	129	PELLA Y FORGAS, JOSEPH.	
LETAMENDI, JOSEPH.		La renaixensa de Irlanda.	44
Carta á La Renaixensa.	41	La renaixensa de Hungría.	177
Lo sobrevivent.	90	PICÓ, RAMON.	
Ciencia y Art.	259	Adeu.	87
MARTÍ FOLGUERA, JOSEPH.		POCH, RICART.	
La Catedral.	52	A la Verge de las Mercés.	383
Notas sobre l'origen y formació de las municipalitats.	281	PONS Y MASSAVEU, JOAN.	
Lo gran Rey..	528	Misteri de dolor.	301
MASFERRER, FRANCISCO.		Lo puput.	531
Bibliografía.	302	PUIGGARÍ, JOSEPH.	
		Documents literaris.	329

Taula

	Pág.		Pág.
		A Tyndaris.	260
Bibliografia.	343	SERRA Y CAMPDELACREU, JOSEPH.	
REVENTÓS, ISIDRO.		L' anell de prometatge.	227
Catalanisme.	277	SOLER, FREDERICH.	
RICMAR, FRANCESCH.		La mort dels cristians.	294
La novela.	289	T. Y A., F.	
RIERA Y BERTRAN, JOAQUIM.		Associació catalanista d' excursions científicas.	122
Motius d' una tendència.	137	TORRES Y REYETÓ, JASCINTO.	
ROCA, J. NARCÍS.		Lo plany del rossinyol.	224
Los Pahers y 'ls primitius Concellers de Barcelona	141	UBACH Y VINYETA, FRANCESCH.	
Los Pahers electius de Barcelona.	313	Sombra.	29
RODOREDA, JOSEPH.		VALLS Y VICENS, AGUSTÍ.	
Una opinió sobre l' estat de la música á Barce- lona.	250	Lo pescador.	426
		VERDAGUER, JASCINTO.	
		A mon Deu.	126
R.		VILANOVA, ANTONI	
Teatre catalá.	91, 263, 342	Exposició de pinturas á Madrid. 161, 209, 246, 285, 333	
SALARICH, JOAQUIM.		VILANOVA, EMILI.	
Un desafío á mort. 370, 414, 513		Bestias embalsamadas.	111
SANPERE Y MIQUEL, SALVADOR.		Lo primer amor.	321
Orígens y fonts de la na- ció catalana. 357, 397, 430, 489		Oriental.	458
SARDÁ, JOAN.			
Bibliografia.	34, 475		

MINISTERIO
DE CULTURA

NINOU

UN any mes! Un any mes que la Eternitat s' emporta ab totas las existencias que s' apagaren, totas las il-lusions que 's perderen, los desitjos no confessats, las llágrimas amagadas, los crims no punits y 'ls heroismes desconeguts que hi hagué en la terra mentres passava aquell espay de temps tan llarch pels desgraciats, tan breu pels ditjosos.

Com la nau que mar en dins s' allunya fins que 's pert en las boyras del horisont, lo passat fuig, ab tanta pressa, que son recort s' esborra per moments de la memoria, deixant l' esperit sospés y quasi esglayat per l' ombra de un inscrutable misteri. ¡Lo passat! Un savi digué que aquell no era nostre perque ja no existia; que 'l present tampoch ens pertany, perque passa 'l temps tan prest, que tantost arriuat un instant ja 's confon ab lo pretérit, y lo esdevenidor es mes una hipòtesis que una realitat.

Aquest pensament es una bonica exageració; prenentlo al peu de la lletra arriuariam de dret á dret al quietisme, qu' es la mort del esperit. Nosaltres creyem que 'l passat es *ensenyansa*; lo present, *lluyta*; lo esdevenidor, *esperansa*.

Ja fa vuyt anys que LA RENAIXENSA truca á las vostras portas. De la velluria vos havem recomptat los grans fets, los alts exemples, las gloriosas tradicions. Com Hernani á D. Cárlos, en lo drama francés, vos ha ensenyat los retratos dels passats, dientvos:—*Recordau que sou de llursanch*.—Las llegendas que á la llar del foch refereixen los montanyesos; las cansons que en serenatas, romerías y casseras canta'l nostre jovent; las poéticas escenas de costums populars que tant á fons portan imprés lo sagell de la terra, y las planas d' or de la nostra épica historia que l mon ens enveja, son lo mirall del passat que LA RENAIXENSA ha tingut la pretensió de mostrarvos, no ab la pedantería del soberch, sino ab l' entussiasme del bon fill que ayma á sa mare sobre tot lo del mon, ab l' amorós empenyo del bon germá que de tot cor desitja la unió y 'l benestar de la familia. Del present n' ha cantat las glorias, dient als qui treballan y produeixen—y ¿qui no treballa en Catalunya?—que 'l jorn actual es un pont pera arrivar al endemá y que la cadena del progrés no pot trencarse quant totas sas anellas son reforsadas. Las gestas de las passadas centurias y 'ls fets dels catalans il-lustres inspiren la pensa y dirigeixen la ma dels qui avuy tractan de seguir llurs petjadas, y LA RENAIXENSA, que veu que mentres un poble conserva sa fesomia moral te'l dret de viure y 'l deber de progressar, aplaudeix y assenyala tal conducta, perque veu flamejar cada dia mes viu en l' ara santa l' amor á la terra á que tot ho devem, perque tot ens ho ha donat. Lo esdevenidor... es un secret del cel; mes no som nosaltres dels qui dubtam de la eficacia de la activitat humana, encara que la vehem á lleys naturals subjectada. Molt sab qui sab lo que vol, y molt pot lograr qui sab mereixer; mes no cal oblidar la gran máxima dels

grechs, que posavan al devant de tots los coneixements lo coneixement de sí mateix. Per ço LA RENAIXENSA parla als catalans de la poesia, las arts y la historia de Catalunya. Als qui per rutina, per lleugeresa, ó per altres rahons que no volem esbrinar, no 'ls agrade esta conducta, 'ls dirém que prou y massa vegadas l' havem esplicada, ja que cap obligació tenim de justificar un sentiment noble y natural, y que si tothom á Espanya fes com nosaltres, los catalans, tot Espanya faria als uils del mon civilisat lo paper que hi fan tots los pobles que no 's donan vergonya de esser lo que Deu y 'l llur treball los han fets.

Ara be: los directors y 'ls redactors de LA RENAIXENSA, al dirigir-se avuy al públich per primera vegada en l' any 1878, venen á dirlos com li deyan enguany al rey dels persas: *Jo som almobarek, lo missatger felis; reb en nom de Deu l' any nou. ¿Qué 'ns portará Ninou? ¿Qué 'ns portarán los altres anys nous? No ho sabem; mes ningú dubtará de la nostra paraula si 'ls diem que, qui vulla sia que segueca 'l nostre camí, vinga de ahont vinga, tindrà la nostra amistat y ajuda, porque 'l bè y la prosperitat de la patria són lo bè y la prosperitat de tots y la honra de tots, y no coneixem mes noble tasca que la de consagrar la vida á tant alts objectes.*

Deixau parlar als poetas que enardits per aquests nobles sentiments cantan la noblesa del amor y la gloria de la nostra terra, deixau parlar als esbrinadors del passat, que dominant la dificultat de llarchs estudis vos recomptan los fets dels nostres antepassats y l' origen de la nostra present prosperitat. Quant l' obrer cansat del treball sent una cansó popular que li recorda la poesia de la llar y las tradicions de sòn poble, s' aixuga la suhor del front y respira ab goig, pensant que mes enllá de las fumadas parets del seu taller hi ha un cel blau, un ayre pur, tot un mon que li omple 'l cor de felicitat y de inefables esperansas. L' idealisme fa suportable la realitat; la grandesa del sentiment aconsola de la mesquinesa de la materia. Y després: al home que lluyta ab las necessitats,

ab los dubtes y dificultats de la vida, axí en lo mon de la ciencia, com en lo del art y 'l del comers, ¡li es tant grat trobar de tant en tant un breu repós semblant al oássis que tant desitja 'l pelegrí al atravessar el desert! ¡li es tant grat sentit una veu amiga que li digui.—Endevant, en nom de tots, que 'l progrés es la gloria de la patria!

¡Endevant! diem nosaltres. En aquest mon ahont no hi ha res complert—ni la mort—cap cosa s' aniquila, cap desapareix del tot, encara que totas se modifiquen. Fins demunt dels sepulcres hi creixen verdas plantas ahont canta l' aucell la immortal hermosura de la naturalesa. Axí de las ruinas de la antiga Catalunya, que morta semblava y sols dormia con la donzella encantada del cuento de Perrault, n' ha surtit la renaixensa admirable qual nom ha prés aquesta Revista. Aquesta miraculosa resurrecció tots vosaltres la feu ab la vostra activitat intelligent ab la vostra constancia invencible que tant alt han posat lo nom de la nostra terra. Nosaltres, cronistas humils de sas glorias passadas y presents, ni 'ns atribuim mes merit que 'l de registrarlas, ni desitjem altre premi que 'l de continuar mereixent la vostra estima. ¡Axí Deu 'ns do á tots bon any y á la terra lo que mes li convinga!

J. COROLEU.

AYMERIC DE PEGUILHÁ

I

Li diuhen uns de Pigoná, altres de Pegulhá, y altres, ab més acert y veritat, de Puiguilhem. Li conservo, ab tot, per més usual lo nom que li donan las *Vidas de los Trovadores*.

Escassas noticias se tenen d' aquest poeta, que figura, no obstant, entre 'ls més célebres y que meresqué grans elogis del Dant y del Petrarca. Las composicions que d' ell se coneixen son notables, y alguna que aprés citaré en versos tant varonils y plens de robustesa, que 'l millor poeta modern pot envejar.

Sa biografía provensal diu qu' era fill d' un ciudadá de Tolosa, marxant de telas. S' aficioná á cantar cansons y serventessis, emperó ho feya molt malament. L' amor lo feu poeta per haberse enamorat cegament d' una dama de Tolosa, vehina seva, de la qual se creu que fou correspost, essent llavors quan comensá á trovar y á compondre, per l' amor d' ella, molt bonicas cansons (*mantas bonas cansós*).

Arribá 'l dia en que la pau de sos amors siguié torbada

per la gelosía del marit de sa dama, qui degué fer víctima á Aymeric d' una afrentosa ofensa (*Fes li desonor*, diu la biografía). Volgué venjarse Aymeric, y, ja fos en desafió, ja d' altre manera, que aixó no ho explican las crónicas, ferí greument al ofés espós, veyentse obligat per aquest motiu, á anarse'n de Tolosa, lluny de la pátria.

Se 'n aná llavors á Catalunya, 'hont li doná hospitalitat aquell trovador anomenat Guillém de Bergadá, que tant feu enrahonar en son temps y tant soroll mogué ab sas descompostas sátiras y sas desordenadas aventuras.

Segons sembla, degué l'amistat d' aquest aventurer trovador y torbulent cavaller, á una cansó que va fer en son elogi y li enviá, essent tant del gust d' en Guillém que li regalá un palafre y un vestit, l' acullí á casa seva, y en una excursió que ab ell va fer per Castella, 'l presentá al rey D. Alfons, de qui rebé honors y mercés.

Degué després entornarsen á Aragó y á Catalunya y fins pertaneixer á la cort de D. Pere 'l Católich y participar de la privansa d' est monarca, judicant per las moltes poesías ahont parla ab gran encomi de D. Pere, y que després citaré.

Es més encara; tot induheix á creure que Aymeric va esser un dels agents més actius que tingué D. Pere en sos tractes y relacions ab lo comte de Tolosa, y, segons sembla, més d' un cop degué anar y tornar, passar y repassar los Pirineus ab ordes, lletras ó instruccions, segons las feya necessarias la política que hagué de seguir D. Pere en los variats y extraordinaris successos d' aquella infausta época. Tinch la certesa de que Aymeric de Peguilhá perteneixent á la secta dels Albijenses, segons alguns, mes ab probabilitats majors al partit polítich provensal que tenia fixos los ulls y posadas totas sas esperansas en D. Pere, va esser un dels agents secrets de més activitat y de més confiança del monarca aragonés pera sos tractes ab los barons de Provensa. Era usual en aquells temps, y 'ns quedan molts exemples, que fossen los trovadors los misatjers polítichs y 'ls agents fidels de que 's servian los barons per entendres.

Ab ocasió d' un d' aquestos viatjes va esser, sens dubte, quan li esdevingué á Aymeric certa galant aventura, que compta ab una ignocencia molt primitiva un biógrafo provensal.

Si á n' ell s' hagués de donar crédit, Aymeric feu saber un dia al rey sos desitjos d' entornarsen á Tolosa ab excusa d' una visita al marqués de Montferrat, mes ab l' objecte real en lo fons de visitar áaquella dama, grat recort de sos primers amors per qui havia corregut tant perillosas aventuras; y 'l rey D. Pere, coneixedor de lo que feya al cas, s' hi mostrá propici, proporcionantli no solsament recursos y medis pera 'l viatge sino també una escolta que l' acompanyés fins á Montpellier. Aixó de la escolta y dels recursos proba que un altre motiu més trascendental é important que 'l d' un cavalleresch enamorament, hi degué haver al ombra d' aquell viatge.

Res explica 'l biógrafo provensal de la missió política qu' es de suposar dugués Aymeric, mes en cambi dona, relativament, á la aventura galant, tots los detalls possibles en un biógrafo discret.

«Era en ocasió d' haver emprés l' espos de la dama una anada en romiatje á Sant Jaume de Galicia, pot esser per haver escapat ab vida de la sagnanta brega ab Aymeric. Se las va aquest compondre tant bé que arribá á Tolosa, en tant que durava l' ausencia del marit, y combiná, ab sos companys de viatge lo plan que duya de cap. D' acort ab ell, los companys d' Aymeric anaren á visitar á sa dama, que debia esser principal per las senyas, y li digueren com un parent del rey de Castella, que anant en romiatje 's trobava de pas á Tolosa, s' havia posat molt mal y li demanavan per ell sos bons serveys y l' hospitalilat de sa casa.

A n' ella, donchs, transportaren de nit á Aymeric, que 's fingia malalt, acomodantlo en un llit faustuós. L' endemá la dama visitá á son hoste «y no sé pas lo que llavors succehí, diu lo biógrafo provensal, empero 'l cert es que Aymeric va estarse deu dias en aquella casa ab excusa de

greu malaltia, y quan va sortirne se 'n aná á casa 'l marqués de Montferrat, ahont rebé molt bon aculliment.»

Quan lo rey D. Pere aná á Provensa ab molts dels seus, en ajuda dels comtes de Tolosa, contra l'host invasora dels creuhats, á las ordes de Simon de Montfort, Aymeric de Peguilhá degué seguir al monarca aragonés, puig hi há indicis pera creure que 'l trovador va esser en lo funest desenllás y sagnanta jornada de Muret, ahont trobá desastrosa mort aquell cavaller D. Pere, que tant lloaren las crónicas de son temps y á quí 'l mateix Aymeric dona 'ls noms de «espill de cavallería, flor d'ensenyansa, fulla de alegrías y arbre de fruyts saborosos.»

Després de la calamitosa desfeta de Muret y de la mort del rey d' Aragó (1213), ja perduda tota esperansa de reconstruir la nacionalitat provensal, lo trovador se retirá á Catalunya, anantsen més tart á Lombardía, ahont sigué «molt honorablement acullit per tots los homes de valúa» y ahont es fama que doná fi á sa vida en edat molt avançada.

Cap trovador s'enlayrá tant amunt en lo favor dels grans; cap pogué enorgullirse de tant ilustres protectors; Guillém IV marqués de Montferrat, Guillém marqués de Malaspina, Azon IV de Este, los comtes de Tolosa, los reys d' Aragó y Castella, y encara molts altres; tots, á quí més, cubriren d'honors y mercés al poeta que d'uns fou confident, d'altres privat, d'altres embaixador, de tots amich.

No es, donchs, gens estrany que en sas obras se trobin sovint alusions á sos nobles protectors y que la major part d'ellas estigan dedicadas á damas d'alta noblesa, com á Leonor, muller del comte Ramon de Tolosa, germana de D. Pere d' Aragó; á la comtesa Beatris de Este, á las comtesas de Cominges y de Soubeyrás, á reys, prínceps, grans barons, demostrant tot assó, en primer lloch, que rebia per tot arreu lo just aculliment que 's donava llavors als homes del seu geni, y en segon lloch, que tota aquella societat li era perfectament coneguda y familiar.

L' hospitalitat y las mercés que de tots pogué rebre foren pagadas ab prou llarguesa per lo trovador ab llo-hansas que han viscut á través dels segles y que van unidas á las composicions immortals d' aquest poeta.

Del comte de Tolosa, á qui no deixá ni en sa bona ni en sa mala sort y á qual causa fou sempre fidel, diu: «que 'l seu mérit bastaria á un emperador.»

De Gastó, lo vescomte del Bearn, diu que «preserva á la Gascunya de corrupció com la sal preserva al peix.»

Fa l' elogi del marqués de Malaspina en los següents mots: «Honrava y remunerava als nobles cantors que anavan á veure 'l més bé que cap príncep d' ensá y d' enllá dels mars... Los hi donava cavalls blancs ó torts y arreus de guerra y presents, més sovint que cap altre rich baró que jo hagi vist ó conegut.»

Ni 'l ric joglar que 'l venian vezer,
qu' elh sabia honrar e car tener,
plus que princeps de sai mar ni de lai...
que manh caval ferran e brun e bai
donava plus soven et autre' arnes,
le nulh barós, que ieu auc vis ni sabes...

Vejas ara com s' expressa al trametre una de sas cançons al rey Alfons VIII de Castella, lo millor que hi há en lo mon sens parell ni germá entre reys y emperadors:

En Castela al valen rey N' Anfós,
qu' es lo meilher com autre 'l mon no veia,
ans qu' aillors ans, vai de part me chansós;
qu' el meillura, quan autre reis sordeia.
De yazagnar pretz e de retener
no ill es nulhs reis pars ni nulhs emperaire
perqu' es totz sols, c' om no il pot trobar fraire,
que 'm maravell com pot en lui caber
lo pretz que el tol, e rauba et embla e pren
e 'n compra adés ni non dona ni ven.

Mes á qui prodigá 'ls elogis y á qui enlayrá sobre tots los altres, fou á n' en Pere d' Aragó, si bé es de creure

qu' alguna de las composicions ahont parla del rey aragonés, va endressada á Jaume *lo conqueridor*, qual llarch regnat aconseguí Aymeric de Peguilhá.

En una de sas més hermosas poesías, de que parlaré més endevant, la que comensa: *De fin' amor comenson mas cansós*, diu:

«Del rey d' Aragó se 'n pot dir tant que 'ls ben parlats no saben ahont girarse, tement per la abundancia dels bons fets que si 's conta 'l bo s' oblidi 'l mellor.»

Reys d' Aragó, tan aguizatz de dire
als ben dizens, qu' us non sap on se vire,
qu'a l' un bon fag faitz l' autre cosseguir,
perqu' om tem dir lo ben pel miels gequir.

«Cáda dia son més completas vostres ricas mercés, li diu en altra poesía, tant sabéu sahonarlas ab honra y gaubansa.»

«Lo rey d' Aragó, escriu una vegada, es flor d' ensenyansa, fulla de goig, fruyt de bons fets.»

Reys d' Aragon e flors d' enseignamen,
fueilla de gaugs, fruyts de bon fag donan.

«Al bon rey, fill de bon pare, exclama en altre lloch, al hora hermós y bó y que sab parlar y obrar encara millor, vesten, oh cansó meva, com á present, á Aragó, puig que ell s' enlayra y resplandeix sobre tots los reys; y aixís lo meu cant, qu' es també seu, hauria d' ésser en avant real.»

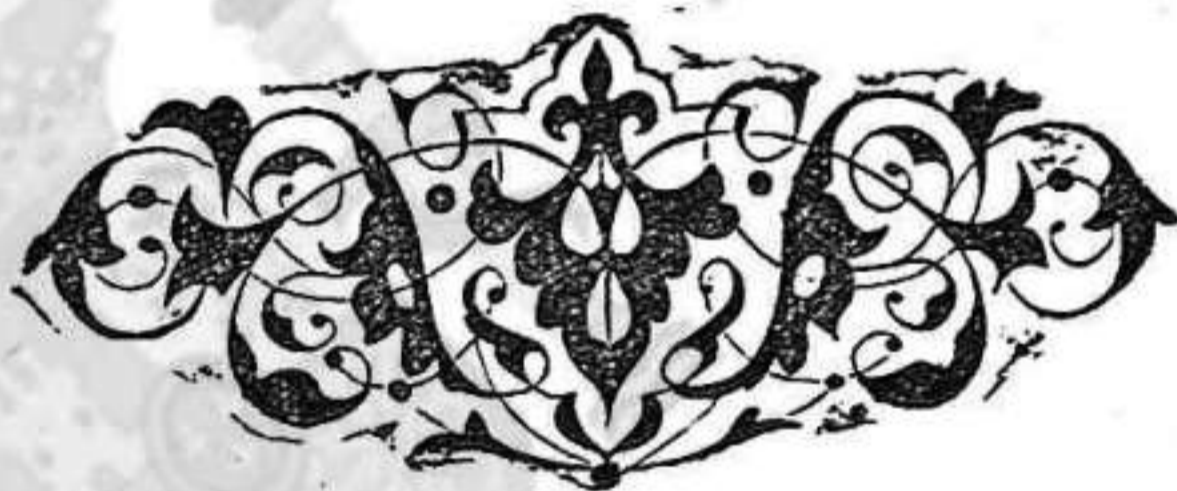
«Vesten ab bona sort al bon rey qu' estima 'l coratge, y per res del mon jura en fals, y avants de qual regnat semblava decaure lo tribut del honra, empero Deu no permeté que hagués cambi en Aragó sino qu' ell mateix torna 'l bo en millor, y quan jo faig llohansas del bon rey tothom las repeteix y las creu...»

Es molt probable que siga una veritat la sospita que té Millot, sobre Aymeric de Peguilhá al creure

que 'l rey de Castella 'l feu noble y cavaller, quan segons més amunt se diu, li fou presentat per Guillém de Bergadá. Lo cert es que Nostradamus lo califica de cavaller y que 'l mateix poeta diu en una de sas composicions: «d' haver ferit durs escuts ab sa llansa, d' haver descabalcát á alguns guerrers, d' haver lluytat en los més hermosos torneigs, may vistos al mon.» Assó, al menys, demostra qu' en Peguilhá va pendre part activa en torneigs y es ben sabut que tant sols los nobles podian entrar en lluyta.

VICTOR BALAGUER.

(Acabará.)

DE LA BATALLA DE VICH

Á LA ACCIÓ DE RODA.

I

Romanins era una casassa de pagés, feta á quatre vents, rodejada de una gran paret com los castells de la vellura, ab una gran era entre mitx, ab tots los devans de pedra, sense rebatre, adornada ab una magestuosa portallada rodona, una gran balcona de ferro, y moltas finestras ab persianas verdas, y un retrato de mitx cos tallat en marbre al bell mitx de la fatxada, de un dels passats de la casa, que duya una cabellera molt llarga y un barret de gresol. A sota de eix cuadro hi habia un escut d'armas molt historiati, com per donar á coneixer que la gent d'aquella casa venian de sang blava: perque de richs y nobles ja 'ls n' hauria fet tothom, solsament coneixent llur tracte, y veyent aquell be de Deu de terras ab tota lley de plantadas que de una hora lluny la environavan. Lo casal s' assoleyava al cim d' un puig que tenia molta vista, y estava rodejat le bosch per cada banda, qu' arribava fins al peu de Vilalleons; d' ahont cada llar de foch ne treya las astellas y cada pagés mo'ts bons jornals.

Desde tota la plana de Vich se veyá á Romanins, y molt mes enllá de la plana los pobres prou la sabian y las viudas y 'ls orfanets.

Donchs un dematí del mes de maig, l' any 18... D. Pau de Romanins va aclucá 'ls ulls, y 'ls parents y vehins del difunt propietari hagueren de endurse'n á bell feix á la desconortada dona Carmeta, que ni per res volia deixar de petonejar y humitejar ab llágrimas la freda testa de son benvolgut marit. Tots eran testimonis del amor que la feria, y tots respectavan lo just dol de la jove viuda, que no haurian pas aminvat ab sermons estérils. Mes li calia esbravarse ab un doll de mudas y abrusantas llágrimas que mullavan sa infantívola cara, com la gebra desglassada que rellisca per las flors blancas d' un tany de lliris.

Aquella dona que sentia sagnar lo seu cor glopadas de desesperació; que l' insomni, la esperansa, lo dupte y la pena desfiguravan; que respirava oracions tremolosas, y que l' afadich tenia lligada, si s' hagués tret las mans del rostre, y l' esbullada cabellera negra del seu front, hauria ensenyat una cara d' ángel com no l' haguera feta mes bonica ni mes desconsolada un escultor de l' edat mitjana pera posar al costat de la creu d' un calvari. Las gracias de la infantesa encara hi traspuavan per los perfils romans d' una joventut ufanosa: y al veure la qu' á setse anys se negava en lo dolor mes viu d' una dona, lo cor se nuava y s' havia de girá 'l cap per no aguaytarla. Lo fret d' aquell llit havia congelat la broma daurada de totas sas ilusions ignocents, esperansas llegítimas, y felicitats esdevenidoras. Es ben cert que hi ha personas qu' al primer *Deu te quart* se 'ls coneix si es un cap de nuvol la pena que las fritora, ó si 'l torb de la fera malastrugansa ha arrebatat de son seny l' arrel mes fonda de totas las flors de la vida. Be prou que tots los que voltavan á dona Carmeta ho coneixian que no seria son dol lo vestit negre d' un any: lo respecte y lo silenci la defenian; y algú ab prou feynas gosava dirli, que no s' havia de deixar caure, perque de la seva salut y vida podia necessitarne aquell infan-

tó d' ulls negres, que tot aquell dia qu' anyorava sas bressadas y afalagaments.

II

L' endemá á punta de dia per tots los camins que de las pagesías d' un estés vehinat treyan á Romanins, se veyan venir homes ab barret y gambeto ó ab barretina y caputxó, y donas ab caputxas negras las unas, y d' altres ab mantellinas blancas, ab lo cap baix y silenciós, com dihent ab son ayre á la gent del camp que badavan al veurèls, que s' anavan á un enterro. Los amichs y parents anavan omplint la gran sala, que com en totas las casas pairals, era testimoni de totas las solemnitats de la familia. Espayosa y alta, ab las parets pintadas, representant passos del Antich testament, molt descoloris y esfumats pel temps, ab lo trespol treballat de preuadas fustas, ab portaladas allavors cubertas de cortinatjes negres; ab aquell tráfech misteriós de consemblats casos, y aquell aplech d' homes que ab llur xiu-xiu feyan notable lo silenci, agafava mes fredat la feyna fúnebre que havian vingut á fer. Los uns fent rodona y omplint las pipas ó trinchant lo tabaco ab las mans rústegas, la feyan petar de las cosas del mon ó de la anyada; y 'ls altres asseguts á tot lo vol de la sala en caderas grossas de vaqueta, parlavan del difunt y feyan membransa dels passats d' aquella casa. Y sempre estavan passant y traspasant per anar arreglant las cosas, de l' una cambra á la altre, lo servey de la casa, ab lo servey de la parroquia en comissió mixta que tenia de apariar lo que pertocava á la cera y als pans de oferta. Uns dels que mes se remenava, mes que feyna no feya, era l' *escolá gran* de l' iglesia, home un bon xich jay, y mes d' un xich beneyt, que li deyan l' *aubat*, y que segons l' *escolá petit* declarava, no mes anava per atiparse ben be y á tripallisa, y en comptes de tenir neguit per la pena

dels que 'l voltavan, quant algú li deya res se 'n reya y anava fent: s' enten, fent y menjant, perque sempre anava ab un guimarro de pa. Mes per aixó no li haurian demanat cap servey que no hagués fet, encara que 'ls fes rient.

Las campanas de la parroquia de Vilalleons comensaren á escampar pels ayres la noticia de la mort, ab un tó melancólich, y apagat, com si algun esperit invisible, hi barrejés gemechs á llurs vibracions. Y per las finestras de la sala ja 's veyá qu' anava acostantse á la casa la creu que venia devant dels capellans, y que ab los raigs del sol ixent feya espurnejar la llum pels cayres de sa vella escultura, com per rodejarse de magestat, al gronxarse alta y aislada, sobre 'ls verts camps y floridas pradas que anava travessant.

Tota la gent s' aplegá á la llista. La caixa mortuoria coberta de vellut negre, fou baixada fins á l' entrada, y despres de algunas absoltas per part dels capellans qu' eran seguidas ab *pare nostres* per los que no ho eran, quatre minyons, los mes rebassuts y atapahits, dels mossos de Romanins agafaren los caps d' unas valentas creuheras de fusta; y ab la barretina penjada á l' espatlla, y 'ls feixuchs caputxos rossos abrigantlos fins als peus, s' endugueren ab las llágrimas als ulls lo cadabre de D. Pau.

La caritat dels mes prop parents privá á dona Carmeta de ser lo cap de dol en l' enterro, pus ab forsa motius se temian que no ho podria resistir, habent passat una nit que l' un desmay li atrapava l' altre, y vehentla tan mexanta y esgroguehida que no tenia esma pera parlar ni sostenirse. Mes un cop lo callament y la fredó de la soletat tornaren á regnar en las esbarjosas cambras y salas la desconortada senyora pogué desempalegarse dels prechs de las bonas donas que l' enrotllavan, y com si fugís, corregué á la vora del balcó de la gran sala, y 's deixá caurer en una cadira de brassos que li oferí derrera mateix dels vidres un bon punt per atalayar lo camí que feya l' enterro.

Encara vegé ben clara la negra professó dibuixarse devant d'ella, tot fent via per sobre d'uns turons vehins. Y pogué ben coneixer aquell caminar saltat del pobre *escolá gran* que devant de tots anava ab lo cap en l'ayre, com que espiés las derreras estrellas, y duhent á la ma una grossa llanterna de llauna que cap llum feya entre 'ls raigs de sol que de biaix venian á avergonyirla. Vegé brillar la rica creu, y jugar ab lo vent entorn d'ella, los llassos negres que l'adornavan: sentí ab la congoixa de la mort aturárseli la sanch de corre ovirant lo derrer llit de son espós, entre mitx d'aquells faels servidors seus que ab la virtut de Tobias oferian lo derrer servey al que fou son protector y pare. Y la parroquia entera los seguia com qu' aquells pagesos tristos anessen á soterrar á un fill de cada casa del terme.

Y s'anavan allunyant y perdent en l'horisó y en la boscuria, venint trencat com un ressó llunyadá lo plor de las campanas y la llastimosa absoluta dels capellans.

Y ja res se veyia, y encara ab la mirada fixa com l'avaricia, al veure escapárseli un grapat d'or, buscava en lo confí del paisatge aquellas sombras ja esborradas, que venian d'afanarli la derrera guspira de la llum apagada del seu cor.

En tota la terra y cel que s'oviravan cap ratlla negre trencava aquell cuadro de la vida que 'l sol omplia á dojo de festa y de colors, á l'hora que 'l mon se despertava envolt ab lo mantell que 'ls angels y aucells brodan, y la primavera estén per sobre 'ls camps y 'ls marges del pla y de la montanya. Podria esser qu' aquell contrast entre la foscor del seu pobre esperit, y la claror enlluernadora de la vida qu' á fora de la balcona fecundava fins los aires, aclairava mes la seva ánima; com essent la llágrima única que 'l dol feya degotar d'amagat d'aquella música y festa, de que 'ls rossinyols n'erant los juglars, y las flors las joyas y la terra la núvia.

Mes quant los ulls negats de la viuda perderen de vista fins á la eternitat á son espós, l'imaginació li obrí de bat

á bat las finestras del temps passat, y repassaren per devant seu escenas oblidadas que may com á las horas las habia esmaginadas tan dolsas y falagadoras: perque estavan iluminadas per la hermosa presencia del be perdut. Talment haguera conmogut al qui l' hagués soptada en aquella meditació intensa, com una figura dibuixada ab sombras, aclarida no mes del rostre que empenyía 'ls vidres y rebia per consegüent la llum del dematí, ab una ma enfonsada en l' esgroguehida galta, y ab l' altre apretant contre son cor un nin de dos anys, de espurnejanta mirada y cabells negres, imatge viva de son pare; que estava com en éxtasis assegut en sos genolls, no gosant destorbar ab lo plor, aquell silenci solemne del ángel de la seva guarda.

L'esperit de dona Carmeta havia deixat aquella inmensa sala y aquells camps alegres; y devallant per la montanya dels anys escorreguts en lo temps, jugava ab lo foch d' aquells recorts venturosos, del comensament dels seus tristos amors.

Com que ab un broch magnétich toquessem sa bullidora pensa, seguímla en lo somniós deliri, ahont rabeja fressosament lo cor.

MARTI GENIS Y AGUILAR.

(Acabará.)

LO MOVIMENT LITERARI

CATALÁ EN 1877

COM los anys anteriors revela un notable y successiu progrés, de que n' estém orgullosos, la estadística del moviment literari de 1877, no solsament en lo nombre d' obras, que han ascendit á 116 (79 dramáticas y 37 no dramáticas) lo que dona un augment de 26 obras sobre 1876 y 62 sobre 1875, si que principalment per l' importancia de la major part d' ellas y la varietat de gèneros que tractan. Lo *Romancer catalá* d' en Ubach y Vinyeta, la novela d' en Martí y Folguera *Lo Caragirat*, la publicació del tomo V de las *Cansons de la terra* del Sr. Briz, la aparició d' una obra antigua é inédita tan notable com *Los col-loquis de la insigne Ciutat de Tortosa* per Despuig, las *Cartas á la dona* obra que constará de 5 tomos y que es la primera en catalá estampada á América, y descollant sobre totas lo poema de Verdaguer *La Atlántida* que tant de crit ha donat dintre y fora de Espanya, meresquent se 'n ocupassen favorablement notables revistas y homens eminentes en literatura, venen á probar que molt y molt granat se troba entre l' important aplech de publicacions en nostra llengua.

Aqueixa circumstancia ha influït en augmentar lo nombre de revistas estrangeras que s' ocupan de literatura catalana distinguints' hi lo *Polybiblion* de París, la *Revue Generale* de Bruselas, y *L' archivo stórico siciliano* y la *Nuovo effemeridi siciliani* y en Espanya la magnífica publicació ilustrada *La Academia* y lo diari *La Mañana*.

Lo periodisme catalá ha vist també creixer lo número de publica-

cions ab alguns semanaris y ab revistas de tanta utilitat pràctica com *L' art del pagés* que, segons son nom indica, s' ocupa d' agricultura experimental. Los altres periódichs que ja venian publicantse lluny de disminuir en importància, l' han anat adquirint major.

Nostres poetas y prosistas han sigut cridats á 8 cértamens durant l' any y en ells ha sigut de notar tant la bondat de las composicions premiadas, com la bona voluntat y entussiasme que han demostrat las Corporacions y los particulars oferinthe valiosas recompensas.

Las duas associacions que no per ser jovens son ja menys reputadas: *La Associació catalanista d' excursions científicas*, y *La Protecció literaria* han vingut á manifestar los resultats de la propàganda catalanista que s' ha anat fent d' un quants anys ençá, donantnos á coneixer tot lo que d' amor á nostra pátria y á las lletras catalanas hi ha en lo jovent de totes las classes de nostra societat. La primera aplegant los elements pera reconstituir dintre del veritable progrés la noble fésomia artistica, literaria y científica de Catalunya y la segona fomentant d' una manera essencialment pràctica la publicació de llibres en catalá contribueixen també d' un modo poderós á la marxa de nostre renaixensa.

Aixó es lo que' ns ofereix l' any qu' acaba de finir: pera 'l qu' ara comensa las esperansas no poden ser mes afalagadoras. La publicació del *Gay Saber* y de la *Veu de Montserrat* notables periódichs que s' han afeigit á la llarga llista dels que sortian, y la próxima aparició de varias obras tals com *Lo llibre d' or de la moderna poesia catalana*, la nova edició de *L' Atlántida* ab la traducció castellana, lo interessant *Llibre de coses assenyalades* y altres, son bons auspícis pera fernos esperar una abundanta cullita.

OBRAS CATALANAS

AGUILÓ (Marian).

Cansoner.—Llibre dels mariners tret d' un M. S. de la biblioteca de Carpentrás.

ARGULLOL (Joseph de).

La guerra; quadros de casa grabats al aygua fort. Barcelona.

AULÉSTIA Y PIJOAN (Antoni) y BALAGUER Y MERINO (Andreu).

La festa de Sant Pere en lo Castell de Belloch. Barcelona.

ARUS Y ARDERIU (Rossendo).

Cartas á la dona, noticias exactas y detalladas de la Exposició universal de Filadelfia en 1876 y d' un viatge pels Estats Units.— Edició ilustrada,—t. I.—Nova York.

BALAGUER Y MERINO (Andreu).

De las costums nupcials catalanas en lo segle XIV. Barcelona.

Per altre obra vegis AULÉSTIA (Antoni).

- BRIZ (Francesch Pelay).
Cansons de la terra, volum V. Barcelona.
La masia dels amors, poema popular.—3.ª edició. Barcelona.
Calendari catalá del any 1878. Barcelona.
- BERTRAN Y BROS (Pau).
De flor á flor, dotze posades d' un poema. Barcelona.
- BALARI (Joseph).
Biografía de Marcus Tullius Tiro, per lo Dr. Pau Mitzschke, traduhida del alemany al catalá per... Barcelona.
- BALDOVI (Joseph Bernat) y BONILLA (Joseph M.^a)
La donsayna, colecció de música divertida en solfa valenciana.—(Semnari satirich publicat en 1844).—2.ª edició. Valencia.
- BALDOVI (Joseph Bernat) y PEREZ (Pascual).
El Tabalet, colecció de música divertida en solfa valenciana, (semnari humoristich publicat en 1847).—2.ª edició. Valencia.
- El Sueco*, periodich de corfa y molla y ansisam de totes herbes. (Id. id.) 2.ª edició. Valencia.
- COROLEU É INGLADA (J.) y PELLA Y FORGAS (J.)
Lo Sometent, noticias históricas y jurídicas de sa organisació. Barcelona.
- CATARINEU (Joseph).
Flors marcidas, (poesías). Barcelona.
- DESPUIG (Cristofol).
Los col-loquis de la insigne ciutat de Tortosa, fins ara inédits. — (Obra del segle XVI). Barcelona.
- LASARTE (Joseph).
Retalls (poesias). Barcelona.
- LLOMBART (Constantí).
Calendari llemosí corresponent al any 1878.—Valencia.
- LLOMBART (Constantí) y SANMARTIN (J.)
Cabotes y calaveres, aplech de semblances. Valencia.
- MARTÍ Y FOLGUEBA (Joseph).
Lo caragirat, (novela). Barcelona.
- OBRADOR-BENNASSAR (Mateu).
L' alt en Jaume d' Aragó, romans histórich. Palma.
Los devers dels homens, parlament á un jovensá.—(Traducció de Silvio Pellico).—Palma.
- PEREZ (Pascual). Vegis BALDOVI.
 PELLA (Joseph). Vegis COROLEU.
 RIERA Y BERTRAN (Joaquim).
- Mel y fel*, poesias originals. Barcelona.
- SANMARTIN (J.) Vegis LLOMBART.
 TOBELLA (Francisco X.)
Calendari del «Art del pagés». Barcelona.

- UBACH Y VINYETA (Francesch).
Romancer catalá, historich, tradicional y de costums. Barcelona.
 VALLDAURA (Agná de).
Tradicions religioses de Catalunya. Barcelona.
 VARIS.
Jochs Florals de Barcelona, any 19 de llur restauració, MDCCCLXXVII.
 —Barcelona.
 VERDAGUER (Jascinto).
L'Atlántida. (poema).—Vegis lo volum dels Jochs Florals.
 VIDAL (Gayetá).
Lo mon invisible en la literatura catalana y lo viatge fet al infern per Pere Porter. Barcelona.
 VARIS.
Flors de Maig, (poesias). Barcelona.
 ID.
Almanach de la Campana. Barcelona.
 ID.
Almanach de Fontova. Barcelona.
 ID.
La Gresca. Barcelona,
 ID.
Calendari del pagés. Barcelona.
 ID.
Certámens literaris de la Misteriosa.—1877. Barcelona.
 ID.
Homatje al Beat Ramon Lull. Palma.
 ID.
Lo procés de les olives. Valencia.

TEATRO (1)

- ARTAU (Joseph).
Entre marits y mullers, pessa en un acte.
Una calaverada, pessa en un acte.
 AMAT (Joseph).
A punt de caure, comedia en 3 actes estrenada á Figueras.
 AULÉS (Eduart).
Romagosa (bis), pessa en un acte.
Dos carboners, judici verbal en un acte y en vers (sarsuela ab música de Perez Cabrero) Barcelona.

(1) Las produccions á las quals no 's fixa lloch del estreno s' entén que ho han sigut á Barcelona. Lo nom d'aquesta ciutat al final de la qualificació de l' obra indica que hi ha sigut estampada.

- ARUS (Rossendo).
La ventafochs, rondalla d' espectacle en 3 actes. Barcelona.
- ARNAL (N).
Castells en l' ayre, pessa en un acte, estrenada á Valencia.
- BARUTA (V).
La filla del mar, drama d' espectacle.
La nit de Sant Joan, rondalla en un acte y 4 quadros.
Mefistofeles, rondalla en un acte.
Lo cavaller de las plomas negras, drama en 4 actes.
- BORDAS (Ramón).
La pagesa d' Ibiza, drama en 3 actes. Barcelona.
- COLOM (Joan).
Lo que fa la roba, comedia en un acte, estrenada á Alicant.
- CAPMANY (Narcís).
¡La por! sarsuela en un acte, música del mestre Manent. Barcelona
- CAMPINS (Domingo).
Un jorn de sang, drama en 2 actes.
- CAMPMANY (Narcís) y MOLAS (Joan).
Lo cant de la Marsellesa, sarsuela en 3 actes, música del mestre Manent. Barcelona.
- COLOMER (Conrat).
Cartilaginotalgia, pessa en un acte.
Mentidas que no fan mal, id. id.
Los bravos de la Hungria, id. id.
- CORT (Salvador).
Plohuen pares, pessa en un acte.
Sort qui l' ha, id. id.
Joch de mans, id. id.
- CARCASSONA (Bartomeu).
Una noya cullidora, id. id. Barcelona.
- COCA (Emili) y GALLART (Artur).
Un garçon de can Justin, id. id.
- DIMAS (Joaquim).
Una nit de carnaval, pessa en un acte.
De rebot, id. id.
- DRAPER (Miquel).
Misteris de familia, drama en 3 actes. Barcelona.
- ESTAPÉ (N).
Lo mes tonto la pega, pessa en un acte.
- ESCALANTE (Eduart).
Les chiques del entresuelo, pessa en un acte estrenada á Valencia.
- FELIU Y CODINA (Joseph).
Lo pont del diable, drama fantastich en 3 actes.
- GALLART (Artur). Vegis COCA (Emili).

MOLAS (Joan).

Endevant las atxas, pessa en un acte.*Las festas de Barcelona*, revista en 2 actes.

Per altres obras vegis CAMPANY.

MARULL (Francisco).

¡Al vol! comedia en un acte, estrenada á Palamós (pub).

OBRADOR BENNASSAR (Mateu).

Los pretendents, pessa en un acte estrenada á Palma.

OVARA (N)

El cant del pato, pessa en un acte estrenada á Valencia.

PICH Y ALDEBELA (Rosa).

Com succeheix moltes vegadas, pessa en un acte. Barcelona.*Gent de barri*, id. id. Barcelona.

PALÁ (Manel).

Agencia de matrimonis, pessa en un acte, estrenada á Badalona.*Dos per tres*, id. id. id.*Desconcert*, id. id. Barcelona.

PALLARDÓ (Alfred).

Fruyta del temps, pessa en un acte.*Casualitats*, id. id.

PONS Y MONTELLS (Frederich).

Las dos Teresas, pessa en un acte.

PIROZZINI (Felip)

Plogut del cel, comedia en un acte y en vers.—Barcelona.

PINARDELL (Lluís):

No sempre l' amo governa, pessa en un acte estrenada á Figueras.*Las dos carboneras*, id. id.

PIQUET (Jaume).

Donya Joana Tenorio y Donya Lluisa Megia, pessa en un acte.*Turchs y russos*, comedia en 3 actes.*La perla de Barcelona, la verge de las Mercés*, drama en 15 quadros

RIERA Y BERTRAN (Joaquim).

La majordona, comedia de costums catalanas, en 2 actes dividits en 3 quadros. Barcelona.

REVOLTÓS (Marti).

Los papers de la ditxa, pessa en un acte.

ROIG Y FERRER (R).

La fira de Verdú, drama en 3 actes. Estrenat á Tarragona.

SOLER (Frederich).

Senyora y majora, comedia en 3 actes y en vers. Barcelona.*L' hostal de la Farigola*, id. id. Barcelona.*Lo ret de la Sila*, pessa en un acte. Barcelona.

TORRES (Albert).

Un desgraciat, pessa en un acte.*Lo retratista de fora*, id. id.

TORRES (Pere Antoni).

L' Alcalde de Vilaplana, comedia en 2 actes.

TORROMÉ (Leandro).

Pobres y richs, pessa en un acte estrenada á Valencia.

VERDÚ (Joseph).

Lo cantó, pessa en un acte. Barcelona.

Retrets, id. id.

VILAR (Joseph T.)

Un viatge inutil, id. id. estrenada á Palma.

ANÓNIMS.

Un pobre diable, pessa en un acte.

L' adoració dels reys d' Orient, epíssodi en 3 quadros y en vers.

Jesus en lo temple ó'l Noy perdut, drama en 3 quadros y en vers.

Lo rosari de la Aurora, comedia en 2 actes.

Otello ó il moro di Magnesia, id. id.

Per forza, id. id.

L' home peix, id. id.

Las festas de la Mercé, comedia en 2 actes.

Fruyta del temps, pessa en un acte.

Los intransigents, id. id.

Els quintos de Patraix, id. id. estrenada á Valencia.

Un francés en Almasera, id. id. id.

El abuelo del colomet, id. id. id.

Sort, sego y mut, id. id. id.

La filla de un bombero, id. id. id.

Lo agüelo Cuc, sarsuela en un acte id.

Firas y festas, id. id.

PERIÓDICHS.

La Renaixensa. Revista catalana de literatura, ciencias. y arts Any VII. t, I y II.

L' art del pagés, periódich quinzenal destinat á la propaganda d'a agricultura pràctica. Tomo 1.er

La Familia Cristiana, (semanal).

La Campana de Gracia, (id).

Los Jochs Florals, (id).

Lo Nunci, (id).

La Papallona, (id).

En Banyeta, (id).

L' Entreteniment, (eventual).

La Bandera Catalana. (semanal).

La Llumanera de Nova York, (ilustració mensual).

L' Aureneta de Buenos Ayres.

CERTAMENS

EN QUE S' HAN PREMIAT TREBALLS EN CATALÁ.

Certámen Clavé, (2 Abril).—La Misteriosa, (23 Abril).—Jochs Florals, (6 Maig)—Joventut Católica. (10 Juny).—Redacció del *Eco de Sans*, (24 d' Agost).—Colegi Mercantil (29 Setembre).—Academia Bibliográfica Mariana, (14 d' Octubre).—Associació literaria de Gerona, (4 Novembre).

OBRAS NO ESCRITAS EN CATALÁ

MES REFERENTS Á CATALUNYA.

Breve reseña del actual renacimiento de la lengua y literatura catalanas—¿Débese á la influencia de los modernos trovadores provenzales? per D. Joaquim Rubió y Ors.

Asociacion literaria de Gerona.—Año V.

Guia Cicerone de Lérida per D. Joseph Pleyan de Porta.

Volum del Certámen de Lleyda.

Sucinta reseña de las apreciaciones de cierto crítico acerca del movimiento histórico en Cataluña per D. Andreu Balaguer y Merino.

Un document inedit relatif á la Chronique catalane du roi Jacme 1.er d' Aragon, per id id.

Historia crítica (civil y eclesiástica) de Cataluña, per D. Antoni de Bofarull. Tomo 4.º y 5.º

Poetes catalans—Les noves rimades—La Codolada per Manel Milá y Fontanals (publicat á Montpeller).

A. AULÉSTIA Y PIJOAN.

L' ARBRE DE LA PATRIA

Alegoria

EN lo cor de nostra terra
Quín arbre s' hi feu tan alt!
d' arbres com aquest á Europa
tantost pe'ls dits son comptats.

Ses arrels que als fons s' endinzan,
s' escampan mes que 'l brancam;
s' ampla sóca rabassuda
pe'l menys, lo menys té mil anys.

Del bell mitx del tronch s' axecan
drets y ardots grossos cimals,
com un gegant ab cent braços
que 'l cel vol abrahonar.

Sa capsada de lluny sembla
mont altívol verdejant,
que ompl' l' immensa plana estesa
que té 'n gir d' olors suaus.

Mes ara no es son brancatge
ni de molt lo qu' era abans;
de l' esponera que feya
no 'ns en resta una meytat.

Ab púes d' altra nissaga
lo volgueren empeltar,

y l' eura y 'l rovell s' hi aferran
y l' aufegan segles fa...

Tanta fulla li es cayguda,
tants rebrots s' han esquexat,
li espellissan tant s' escorça,
que viu mústich y malalt.

Mes encara s' hi axepluga
tot un gran poble davall ;
saborosos fruyts té encara,
y ombra dolça y fullós jas.

Tres milions son los qui l' ayman
si uns quants borts no l' ayman pas,
y á milers n' escamparien
per defendre'l fins sa sanch.

Que d' eixs arbres, si be 'n troban,
son tan solius y tan clars,
que un no mes dins cada realme,
no mes que un s' hi sol criar;
y n' es l' honra y la senyera
y lo trofeu pus preuat,
tant que ab s' ombra marca 'l regne
ses fites mes naturals...

L' arbre de la nostra terra
nous diré qu' es lo mes gran,
sé que l' amor n' es mal jutge,
per ço no 'l vull comparar.

Mes sí us dich qu' es de la mena
del que axeplugá 'ls romans,
y dels pochos que d' ell nasqueren
n' es lo primer que fruytá.

No l' aym, donchs, sol perqu' es nostre,
ni per s' altesa sols l' aym;
sa dissort no merescuda
prou que 'm basta per ayma'l.

De tan bells ne sé alguns altres,
no cap de tan dissortat ;
lo que ha sofert sa brancada,
lo que ha sofert fa plorar!

¿Quí pot dir la trencadissa
que hi han fet los temporals?
Un cop el torb lo fueveja,
l' altre lo corseca 'l llamp;

y ell ferm, á peu drèt fa cara
als vents que 'l van flagellant,
mes si 'l malmeten y esfullan,
may del mon lo arranarán.

Per axó sol l' aymaria
si per l' altre no l' aymás;
sol per ço 'ls que 'n rebem l' ombra
lo deuriem venerar...

Mes ay! que 'l temps du al darrera
la boyra y la fosquedat,
y tot jorn l' oblit n' esborra
la celístia del seu pas.

¿Quín coneix la noble historia
d' aquest arbre sobirá?
quí estoja ses recordances?
s' alta gloria quí la sap?

Ningú replega ses fulles
que 'l vent se 'n du rodolant,
y gemegan y se trencan,
avuy pols y demá fanch...

.....

MARIAN AGUILÓ.

Desembre 1862.

SOMBRA

A LA MEMORIA DE 'N FELIP PIROZZINI Y MARTI.

OBRIRS' la flor, cullirla y desfullarse;
lo niu deixar l' auCELL y desseguida
en las urpas de l' áliga trovarse;
neixe', estimar, morir: aixó es la vida.

En la fulla gemada d' una rosa
dins una gota de rosada presa,
jo he vist una formiga neguitosa
exficientse en lo cor de la bellesa;

Y m' he dit sens voler,—no hi ha ventura,
en vá 'l desitg ens esperona y cansa,
fixió es tot lo del mon, tot fixió pura;
¡ditxós qui fantasieja ab la esperansa!—

Y ditxós tú, amich car, tú que partires
sens que al salvar d' un altre mon las portas,
rodar las fullas secas percibires
de las flors d' un verger 'hont neixen mortas.

Ditxós tú que ab tos somnis de poeta
pel mon enlluhernat movent la planta,
has devallat á ta fossana estreta
com altre cisne que agoneja y canta;

Y sens tastar de l' amistat l' ausencia
ni del amor la pérdua molt mes trista,
tot ensopinte ab la fragant essencia
qu' estén la primavera, has clos la vista.

La copa del dolor y l' amargura
plena deixares sens tastarne gota
y ara lo llabi del amich l' apura,
quan lo fuet d' or de ton recort l' assota.

Y 's plany de son torment en la crudesca
anyorant ta benéfica alegría,
que desde que has partit lo cor li pesa
com si un mont hi creixés de nit y dia,

Y un mont tot herm de flors 'hont s' entrellassa
ab lo car punxagut la ingrata ruda,
y si hi passa un aucell, sens cantar passa
fujint á una encontrada mes volguda!

En trista soletat vagant incerta
ara ma planta 's mou, mon cor sospira
y si veu del futur la porta oberta,
de sa fosca espantat enrera jira.

Si la estelada á contemplar m' entrego
ma própia mesquinesa 'm desconhorta,
veyent ta sombra en mars de plor m' ofego,
ta gloria invoco y veig sa flor colltorta.

Y d' un mar d' onas negras á la vora
hont s' ajita 'l passat, rendit m' inclino,
y joheixo tan sols quan algú plora
per que mort y plorat ser m' imajino!

Al sentir en las cordas de ta lira
penjada en lo xiprer de ta fossana,
lo trist jemech del aire que sospira
estenentse queixós per l' ampla plana;

Me sembla percibir la véu perduda
d' una aucella á qui 'l vent lo niu assota,
y quan la niherada benvolguda
á plegar corra, no la trova tota;

Y al playner á la mare, tan tost sento,
entr' ánsias de plorá, impulsos d' enveja,
que quant mirant amunt cercarte intento
lo cor me puja al cap y desvarieja;

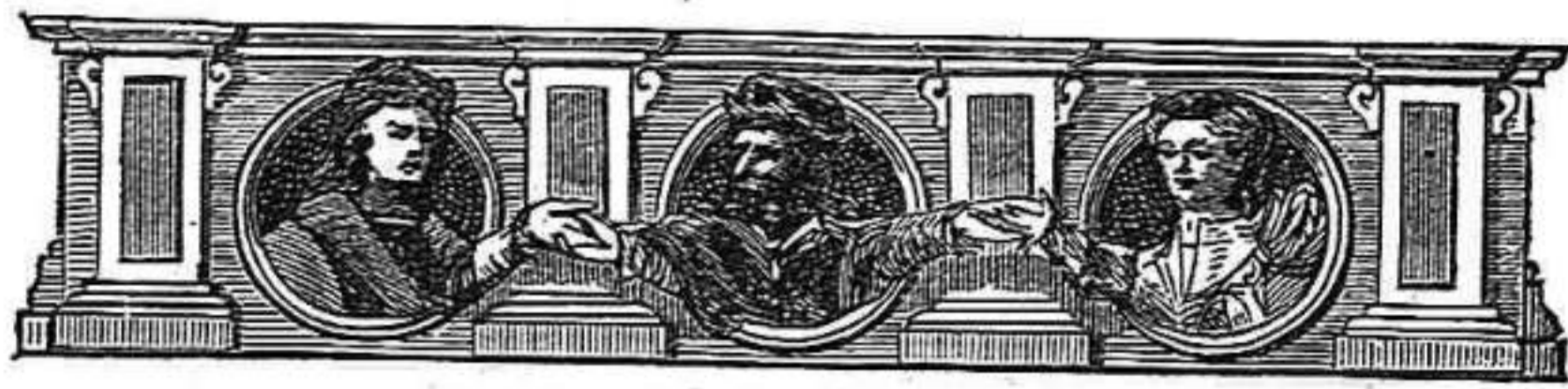
Y clamo com un foll en ma agonía
—amich, ó car amich, ma veu escolta;
mostram si vols del lloch 'hont est la vía,
torna á ton niu si pots un' altre volta,

Vina adolsir de mon torment la pena,
vina alegrar ma soletat forsada,
ta veu, tot' hora d' armonias plena,
fés que sone en mon cor altre vegada...—

Y així al clamar, cap altre accent contesta
als ays del meu sufrir que 'l vent s' emporta,
y 'm cau rendida sobre 'l pit la testa,
pel fexuch pes d' una esperansa morta!

FRANCESCH UBACH Y VINYETA.

LA CATEDRAL

BE 'm plau, be 'm plau á l' hora en que s' apaga 'l dia,
Boh Catedral cristiana, tot lo teu art sentí!
llavors quan lo sol daura las ricas enmotlluras
y 'ls vidres de colors trauhen sas llums mes puras
y escampan onas d' archs de sant Martí.

Ab tanta llum llavoras esguardo milló 'l temple,
las altas portaladas, los enlayrats cimats,
los mosaichs de figuras profanas y divinas,
y entre llantias de bronzo, las Verges bisantinas
que guardan nostras vellas catedrals.

Y pe 'ls recons dels archs y de las claus del sostre
¡quins jochs de llum y d' ombra! ¡quin fantástich brodat!
¡Com la fosca s' esten! però de l' alta ogiva,
com la fulla d' un' arma, un raig pur de llum viva
travessa l' atapida fosquedat.

Mes, allá al cap al tart quan la nit ja es vehina,
lo raig de llum no hi es per ratllar la foscó;
negra l' ombra estenentse sembla una fumarada,
y com petit estel entre la nuvolada,
brilla la llantia del altar major.

Lo temple está desert y misteriós llavoras,
y qualsevol remor retrona aquí y allá;
per tot arreu encens s' olora y se respira;
de dia arreplegat, llavors s' escampa y 's gira
y pe 'ls forats dels finestrals se 'n va.

Oh! santa catedral, jo t' he vist mil vegadas
á la claror duptosa que resta al capaltart;
m' he enfonzat en las ombras que fan los teus pilastres,
y al mirar tantas joyas, tants mosaichs d' alabastres,
no sé que he sentit mes, si la fé ó l' art.

Y t' he vist quan la llum del dia entra á ratxadas
per tas finestras plenas de vidres de colors;
t' he vist en las diadas en que la gent s' aplega
per véurer la Custodia sota 'l tálem, y prega
entre onadas de llum y encens de flors.

Y sempre he sentit, sempre, oh catedral cristiana!
en lo fons del meu cor un no sé qué de gran;
y entre 'l fum del encens he vist al Etern Pare,
y al costat seu á Crist duyant la creu encare,
y per demunt d' ells dos l' Esperit Sant.

¿Qué valen devánt teu, joya del goticisme,
las grans moles d' Ejipte, l' atlétich Parthenon,
las mezquitas morescas, las torres bizantinas?
bellas arquitecturas, es cert, mes no divinas;
may s' axecan de l' ombra d' aquest mon.

Peró tú ab tos pilans, tos archs, ton feix d' agullas,
oh arquitectura gótica! tú parlas al fidel;
en tú tot vola, res al fonament s' aferra,
y sembla que 't desgafis y fugis de la terra
y vulguis enlayrarte cap al cel.

J. MARTÍ FOLGUERA.

Mars de 1874.

BIBLIOGRAFIA

QDES D' ANACREONT.—Tres cosas faltan en lo tomet ó quadern, pera dirho mellor, que acaba de dar á llum don Frederich Renyé: 1.ª algunas [de las odas que s' atribueixen al poeta grech, ó en defecte, lo perquè de la omisió; 2.ª la indicació dels dubtes no desprovehits de fonament que abriga la crítica respecte á la autenticitat de varias de las que ab son nom corren, algunas de las quals figuran entre las que traduheix lo Sr. Renyé; 3.ª y finalment, lo qual no es lo menos grave, mes correcció en la versificació.

Cinquanta cinch son las que forman la collecció completa de las odas d' Anacreont, mínima part de las molts mes que figurarian en los cinq llibres que d' ell possehian los antichs. Lo Sr. Renyé no n' ha traduhidas mes que catorze deixantsen alguna de las que, segons totas las probabilitats, son auténticas, entre ellas v. gr. la que canta á una euga tracia. De las cinquanta cinch, pocas, á creure als mes reputats helenistas, pocas responen á la idea que de la poesia del immortal lírich nos han tramés los qui tingueren la bona fortuna de conéixela. La delicadesa del vers y la tersura de la frase, la gracia y la originalitat del concepte, la senzillesa combinada ab la forsa en la expresió, son qualitats que no caracterisan, segons aquells, á molts de las odas que passen per ser d' Anacreont fent, ó dubtar de la llegitimitat, ó deplorar que sols las pitjors se conservessen d' entre las molts.

Las precedents indicacions deuria haverlas fetas lo Sr. Renyé, porque no tothom te obligació de coneixe aquestos detalls d' histo-

ria literaria, y tal hi haurá que al llegir son quadern de traduccions se cregue que te al devant lo veritable Anacreont y tot l'Anacreont, y diga que no valia la pena d' haver malgastat mes de 2300 anys parlant d' un subjecte que no feu sino la mínima part de lo que mils y mils poetas han fet avans y despres d' ell sense tant de renou ni tant d' atabalar á la posteritat.

Lo traductor, y aixó ajudarà no poch al mal concepte, no ha sabut vence sempre las dificultats del original; primerament, perque pera ser tant literal com ell assegura que es, y com creyem que es, —tractantse d' obras de la índole de las anacreónticas, se necessita un caudal no comú de recursos de versificació y un llenguatge poétich de una suma flexibilitat; y segonament perque la *sehua* llengua catalana te mes angulositats y protuberancias de las que convé á una poesia que ha de tenir las formas ondulants d' una Venus clássica.

Hem dit ja lo que falta en la traducció del Sr. Renyé; diguem lo que hi ha: un bon desitj digne de tot encomi; una afició al estudi de que no 's penedirà 'l traductor; finalment, un síntoma de que no tothom s' oblida de que moltíssim avans de que la poesia eastellana y la francesa, que es lo pa de que s' alimentan los nostres poetas, comensés á pensar en que podia existir, hi havia hagut mestres que arrivaren en lo cultiu de la forma á un grau de perfecció que encara pera aquellas no ha baixat de la categoria d' un ideal.

Ilustran la traducció del Sr. Renyé algunas notas que mes ó menos lligadas ab lo test, serveixen pera posar de relleu la erudició y 'ls coneixements del traductor.

LO RAT-PENAT.—Pel fil traurem lo capdell es lo lema del collector del *Rat-Penat*, calendari en catalá que 's publica fa quatre anys á Valencia, pera provar que no son tots los valencians los que consenten en que 'l castellá passe de llengua oficial á llengua vulgar única. Ab la constancia y la inteligencia del Sr. Llombart no es dubtós que arribará á conseguir lo que 's proposa. Aixís mateix, tot y ser poch secundat, com ell mateix s' en plany, hi ha entre las poesias d' autors valencians que venen insertas en los quatre volums del *Rat-Penat*, un d' ells lo del any que acabem de comensar, realitats y esperansas prou falagueras pera no deixar de pendren acta.

Ni es d' estranyar. Valencia es terra fértil pera la poesia. Encara las Musas castellanas ploran la mort den Arolas. Ara mateix fulgura en lo cel de la literafura castellana un astre que tingué sont orient á Valencia: Querol.

¿Perque al costat den Llorente, den Boix, den Llombart, y de tots los demás valencians que colaboran en lo *Rat Penat* no hi hem

dé veure aquell nom que si Castilla escribis en lo llibre de la gloria los de sos poetas hauria de grabarlo en lletres d' or ben amunt de la primera plana? ¿La llengua d' Ausias March li mereix al Sr. Querol menos estima que la de Herrera y de Rioja? No ho podem creure de qui si escrigué *La noche buena*, escrigué també *Patria*, *Fides*, *Amor*, una de las joyas de mes preu del Parnás catalá, ó com corretgeix ab una indignació estemporánea 'l Sr. Llobart, llemosí. ¿No sab lo Sr. Querol que aquí no hi ha prologuistas que escrigan prolechs pera prologar sa olímpica suficiencia propia, ni critichs á *la violeta* que medeixin lo valor poétich d' obras que en sa vida sabrán apreciar en tot lo que valen, ab la mitja cana del Diccionari de la llengua ó del *Arte de escribir bien y correctamente en castellano*?

Pero... *Musa ¿quo tendis?* No parlem de las *Rimas*; parlem del *Rat-Penat*.

Respeete al qual direm pera terminar que conté; además d' una porció de documents extrets de diversos arxius valencians, extremadament curiosos la major part, travalls en prosa y vers de la Srta. Agna de Valldaura, y dels Srs. Alcover y Maspons, Amat, Balaguer (Víctor), Boix, Burguet, Bodria, Barreda y Pasqual, Carboneres, Cebrian, Cester, Fenollar, Farré y Carrió, Garriga y Lloró, Guillot, Giribella, Chavas, Franço y Simon, Llorente, Lladró y Mallí, Llorca, Monçó, Orga, Pelay Briz, Pastor y Aicar, Prunell, Roig y Cirera, Reig (F.), Reig (J.), Samuel, Ubach y Vinyeta, Vives, Mora y Vilanova, además del colector D. Constantí Llobart.

NOVISSIM DICCIONARI MANUAL DE LAS LENGUAS CATALANA Y CASTELLANA.—Aquest es lo titol del que s' acaba de publicar, y se ven en la llibrería de Esteve Pujal, Argenteria 76 y Ample, 88 pel modich preu de 24 rals. La mellor recomanació d' aquest diccionari, apart de sa baratura, es lo ser ja la sexta la edició que tenim á la vista. Forma un tomo en 8.^u major de XIII-552 planas en las quals se contenen además de lo que propiament forma 'l Diccionari, notablement aumentat respecte á las edicions anteriors, una copiosa colecció de refrans, adagis, proverbis, aforismes, frases proverbials, etc. catalans, ab la correspondencia castellana y un vocabulari dels sants mes comuns en Catalunya qual nom varia en castellá. Aquestas duas últimas seccions son novas en la edició que anunciem, lo qual aumenta sa utilitat fins pera 'ls que possehesca alguna de las anteriors. Recomana també principalment lo Diccionari 'l nom de son autor, D. Jaume Angel Saura.

J. SARDÁ.

NOVAS

PER tot lo mes de Febrer repartirem á nostres subscriptors *Lo Llibre d' or* de la moderna poesia catalana. Ab aquest número acompayem un magnífich dibuix á la ploma reproduhit ab tota puresa per la *Sociedad Heliográfica Española*; es del jove artista D. Enrich Serra que ans de marxar pensionat á Roma 'ns ha volgut deixar est recort.

En lo número próxim donarem la copia d' un cuadro de 'n Fortuny dels tres de que podém valernos fins avuy no reproduhits (que sapiguem) y que anirem repartint intercalats á obras de tots los pintors y escultors catalans de dintre y de fora Catalunya.

Un de 'ls primers será un ayga fort del pensionat á Roma per nostra Exma. Diputació provincial, Sr. Fabrés y que durá per titol *La tomba de 'n Fortnny*.

Los literatos catalans amants de investigacions históricas están de enhorabona. En los Jochs Florals d' enguany amés del premi de la *Associació d' escursions*, que 's donará á la millor descripció histórica y pintoresca d' un monument preferint en igualtat d' altres mérits á la que reuneixe mes datos desconeguts, l' *Ateneo Barcelonés* torna á oferir lo premi no concedit en l' anterior certamen.

Hem vist esposat á casa 'l Sr. Parés un retrato de una senyoreta d' aquesta ciutat, degut al reputat pintor D. Tomás Padró. Felicitem al jove artista per sa nova obra correctament executada; hont sobressurt la figura brillant de llum y ab delicadesa d' entonació.

Ha sortit á Avinyó l' *Armaná provençau* d' enguany; prometent ocuparnos en altre número, sols farem en aquest saber á nostres

lectors que anuncia la immediata publicació del *Diccionari Provençal-Francés* que per espay de molts anys ve ordenant En Frederich Mistral.

S' han posat á la venta en totas las llibrerias los aplaudits drama *La payesa d' Ibiça* de D. Ramon Bordas y la comedia *Lo ret de la Sila* de D. Frederich Soler.

El Centro de lectura de Reus publica la convocatoria del concurs científich-literari qu' obre aquella ilustrada societat y quals bases extractem:

LO CENTRO DE LECTURA ofereix quatre premis, un á cada un dels treballs en prosa que sobresurtin en los temas següents:

Crítica filosófica ó estudi filosofich-doctrinal.

Estudi historich-critich, ja sobre doctrina històrica en general, ja sobre algun fet concret ó personatge notable.

Estudi sobre un asunto de ciencias fisich-naturals.

Estudi critich-literari, ja sobre doctrina literaria en general, ja sobre algun autor celebre ó d' alguna obra notable.

Cada un d' aquestos treballs no podrà ocupar mes de vuyt columnas del periodich *El Eco del Centro de lectura* ni mes de catorze.

Los premis consistiran en magníficas coleccions d' obras dels mes notables escriptors antichs y moderns y l' autor de cada treball premiat obtindrà la colecció corresponent al tema y en relació ab ell. Lo valor mínim de cada colecció serà de cent vint y cinch pessetas. L' autor podrà optar entre la colecció ó la cantitat en metàlich.

Se dona la mes ampla llibertat de criteri á 'ls escriptors que prenguen part en lo Certámen.

Lo Jurat donará *accéssits* si ho creu convenient.

La segona part del certámen se destina á la poesia.

L' escelentissim Ajuntament de Reus ofereix un premi consistent en una magnífica *escribania de plata* á la millor poesia de caràcter lírich, donant á esta paraula la mes ampla acepció y comprenent per consegüent en ella, la oda, la elegia, l' idili, é himne, etc.

La societat «El Círculo» ofereix una *rosa d' or* á la millor poesia de caracter narratiu ó dramátich, donant també á estas paraulas la mes ampla acepció y comprenent en ella, lo poema, la llegenda, la balada, 'l sensill romans, cuadros de costums, etc.

Los catedrátichs del Institut de esta ciutat ofereixen una *ploma de plata y or* a la millor poesia de caracter didáctich (sátira, epístola moral, epístola docent etc.)

La societat «El Olimpo» ofereix un *pensament de or y plata* á la millor colecció de fábulas, no podent lo número d' estas ser menor de tres ni mes de deu.

Hi haurá també *accéssits* á aquestos quatre premis si 'l jurat ho creu oportú.

Se dona á 'ls poetas la major llibertat pera triar l' asunto y la forma de sas respectivas composicions.

Tant per las obras en prosa com las en vers son admesos indistintament l' idioma eatalá y l' castellá.

Los treballs premiats, quedarán de propietat del «Centro de lectura» que 's cuidarà de que 's publiquin quan y ahont ho cregui convenient. Los manuscrits no premiats se conservaran arxivats en la citada societat.

Tots los autors premiats obtendran lo titol de soci de mérit del «Centro de lectura» y la suscripció gratis del periódich *El Eco* de aquella societat.

Las composicions serán enviadas de la manera qu' es de costum en altres certámets fins el 20 de Maig proxim y la distribució de premis tindrà lloch lo 30 de Juny. Lo jurat lo componen los Senyors D. Joseph Simó y Amat, *president*, D. Pere Gay, D. Antoni Soler y Clariana, D. Marian Fonts, D. Joan Grau y Company, don Eugeni Mata y Miarons, D. Isidro Frias, D. Ricart Guasch y D. Joseph Marti Folguera, *secretari*.

Lo distingit artista D. Jaume Urgell ha enviat á la exposició de pinturas de Madrid dos magnífichs cuadros que per lo merit d' execució y bellesa de sentiment venen á posar mes alt encare 'l nom de nostre pintor catalá.

L' un pot titularse *La ventada* y l' altre es la vista d' un cementir. Tots dos impresionan fortament al esperit y la vista no sap despendres de la tela.

Dintre pochos días se posará á la venta un tomo de poesias del jove poeta D. Frederich Rahola, titolat *Nubes y Celajes*.

Lo Sr. Sabatini, director de la Revista popular de Roma, tradueix al italiá, per ser representada en un d' aquells teatres, lo cuadro tragic de D. Victor Balaguer *La mort de Neron*.

«CHI DICE QUEL CHE VUOLE UDIRÁ QUEL CHE NON VUOLE: *Risposte di G. Pitre e S. Salomone-Marino ad un opuscolo che porta il nome della Sig.^a Giuseppina Vigo Penuisi.*»—Ab aquest expressiu titol acaba de publicarse en Palermo y havem rebut una forta contestació á certa «*Lettera al Dr. G. Pitre e Chiarimenti della Rivista critica del Dr. Salomone-Marino per la Raccolta amplissima di canti popolari siciliani di L. Vigo*», opúscul detrás del qual sembla s' encubreix lo mateix Vigo contra dits Senyors Pitre y Salomone-Marino, per rahó de vindicar los drets que creu usurpats respecte á las variants dels cants populars de Sicilia que contenen las coleccions publicadas per aquells (1868-73) ab posterioritat á la sua (1857). A tal pretensió hi contestan llargament y prometen encara donar á llum altre opúscul, lo qual será critic de la obra d' en Vigo y se titulará: «*Qual fede meriti la Raccolta amplissima di Canti Popolari Siciliani di Lionardo Vigo. Appunti e rivelazioni di G. Pitre e S. Salomone-Marino.*»

S' ha estrenat ab bon éxit al Teatro Catalá lo nou drama de don Frederich Soler *Lo contramestre*, essent cridat l' autor duas voltas á l' escena la primera nit y sis la segona. Nos ocuparém del mérit de la obra en lo proxim número.

Lo dia 7 del corrent se celebrá á l' Ateneo Barcelonés la vetllada en la qual lo soci D. Joseph M.ª de Despujol doná á coneixer sa traducció, castellana, en vers, de *L' Atlántida*, llegintne la *Introducció*, lo cant titolat *La torre dels titans* y la *Conclusió*. Comensá la sessió lo Sr. Angelon, que presidia, ab un discurs alusiu al acte, y fou precedida la lectura dels trossos traduhits per lo del original que feu lo Sr. Riera y Bertran. La distingida concurrencia qu' omplenava

'l saló saludá la terminació de cada fragment ab salvas d' aplausos y felicitá al Sr. Despujol per lo mérit de son treball.

Nostres amichs los coneguts escriptors Srs. Maspons y Balaguer y Merino han sigut objecte d' una afectuosa mostra de distinció per part del escriptor siciliá Sr. Pitre, al dedicarlos la obreta titolada «*Usi popolari per la Festa di Natale in Sicilia*», interessant com totes las que surten de la docta ploma d' aquell renomnat autor.

La *Academia Araldico-Genealogica* de la noblesa italiana ha distingit ab lo títol de soci corresponent de Espanya á D. Joseph Pella y Forgas, per sos estudis historichs, especialment per sa biografia del catalá il-lustre lo general D. Joseph de Margarit, premiada temps enrera per la *Asociacion literaria* de Girona.

L' article que comensem á publicar de D. Victor Balaguer será una de las trescentas biografias de la nova obra que está escrivint ab lo títol de *Historia política y literaria dels trovadors*. Com en la segona part d' aquest article, acompanyaran á las biografias una poesia sensera de cada trovador, copiada per lo mateix Sr. Balaguer, dels manuscrits de Paris, Carpentras, Besiers, Tolosa, etc., durant sa emigració.

Ha vist ja la llum lo primer número de *Lo gay saber* y 'l número prospecte de *La Veu de Montserrat*. Aquells que deyan que 'l renaixement catalá era foch de falla al veure 'l número creixent de llibres y publicacions periodicas que cada dia s'estampan, poden convenses de nostra asombrosa vitalitat. Vegis l' article del Sr. Aulestia en est número.

Saludem de tot cor á las dos novas y escelents publicacions germanas de nostra *Revista*.

SUMARI

J. COROLEU.	Ninou.	1
VÍCTOR BALAGUER.	Aymeric de Peguilhá.	5
MARTÍ GENÍS Y AGUILAR.	De la batalla de Vich á la acció de Roda. †	12
A. AULESTIA Y PIJOAN.. . . .	Lo moviment literari catalá en 1877.. . . .	18
MARIAN AGUIÓ.. . . .	L' arbre de la patria.	26
F. UBACH Y VINYETA.	Sombra.	29
J. MARTÍ Y FOLGUERA.. . . .	La catedral.	32
J. SARDÁ.	Bibliografía.	34
	NOVAS.	37